

glasilo delovne organizacije tovarne obutve

Peka

tržič

NAŠE ŽELJE SO S TITOM

Naši najgloblji občutki, naše spoštovanje, vsa naša ljubezen in iskrene želje so v teh dneh namenjeni tovarišu Titu.

Srce slehernega državljana naše domovine preveva enaka iskrena želja, da bi tovariš Tito še dolgo stal na krmilu naše samoupravne socialistične poti.

Reke pisem in brzojavk prispe vsak dan. V njih je izraženo priznanje Titu in Jugoslaviji. Iskrene želje so v vseh jezikih sveta. Izražajo željo, da bi predsednik Tito čimprej okreval. Še nobena osebnost v zgodovini ni bila deležna tako enotnega priznanja. Tito je velikan naše dobe, državnik ki se že desetletja bojuje za neodvisen, samostojni razvoj vsega sveta. Je simbol ljubezni, humanizma, enotnosti in ugleda Jugoslavije. Izšel je iz naroda, ki je pod njegovim vodstvom združil silno željo, moč in težnjo. Ustvaril je trdno neodvisno državo, združeno iz bratskih narodov.

Življenje teče svojo pot. Ljubezen do tovariša Tita in skrb za njegovo zdravje nas še bolj združujeta. Prihodnost imamo trdno v svojih rokah. Največjo dragocenost, neodvisnost, neuvrščenost, enakopravnost narodov, socialistični samoupravni sistem in svobodo, ki smo jo ustvarili z lastnimi silami bomo trajno razvijali. Sledili bomo Titovim smernicam in njegovemu delu, posvečenemu človekovi sreči.

Razgovor o družbenem standardu delavcev

MIKA ŠPILJAK V NAŠI
DELOVNI ORGANIZACIJI

Predsednik sveta zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak je med svojim obiskom v Sloveniji obiskal v petek, 29. februarja našo delovno organizacijo.

Po ogledu proizvodnje se je pogovarjal s predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Seznanili so ga s poslovanjem v preteklem letu, v pogovoru se je tov. Špiljak zanimal za način nagrajevanja posebno pri takih delih in opravilih, ki niso normirana. Predlagal je, da bi nagrajevanje čimprej izvajali tako, da bi vsak posameznik vložil v svoje delo več prizadevanja, s tem pa bi si zagotovil tudi večje osebne prejemke.

Večji del razgovora je bil namenjen skrbi za družbeni standard naših delavcev. Ne samo osebni dohodek, vse ostalo kar spremlja delavca je odvisno od tega, kako se v svoji delovni sredini počuti. Urejeno delovno okolje, otroško in zdravstveno varstvo, urejene stanovanjske razmere in podobno, so velikega pomena. Reševanju stanovanjskih razmer in razdelitvi stanovanjskih sredstev so dali velik poudarek.

Odprema za Afis iz skladišča gotovih izdelkov

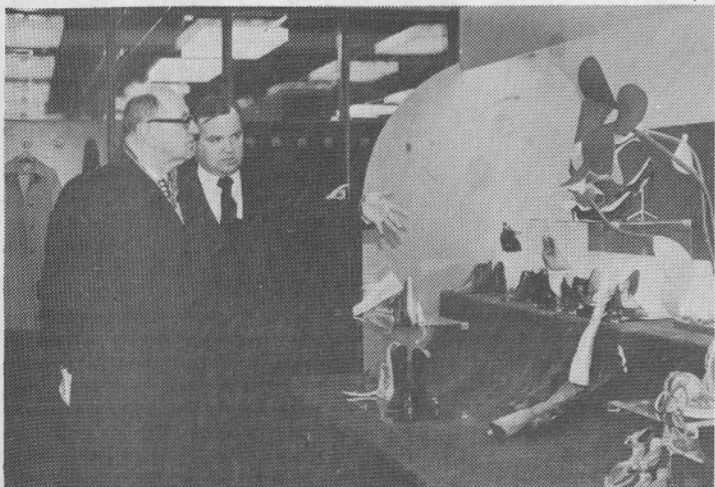
IZVOZ V LETOŠNJEM LETU

Jugoslovanska proizvodnja obutve načrtuje v letošnjem letu ugodni porast izvoza. Pričakovati je, da bodo lanski izvozni rezultati preseženi. Za 11,5 milijona parov obutve v vrednosti 250 milijonov klirinških dolarjev so že sklenjene pogodbe z vzhodnoevropskimi državami. Večji porast izvoza pa se predvideva tudi na konvertibilnem trgu.

Kako in v kakšni meri bo udeležba Peka v letošnjem izvozu? Odgovoril nam je Edi Bedina vodja TOZD Komerciala:

Predlani in lani smo dosegli velik porast izvoza in ker ne računamo na bistven premik v cenah na zunanjem tržišču, je v letnem poslovnem sporazumu predvideno povečanje našega izvoza za 5 % v parih in 10 % v vrednosti. Zaradi neugodnega zaključevanja cen pri poslu s Sovjetsko zvezo (za nas so dosežene cene relativno nizke), velikem številu reklamacij v preteklem letu in zakasnitvah pri dobavah, smo letos zaenkrat zaključili le 90.000 parov obutve.

Računamo, da bomo uspeli dobiti še kakšna dodatna naročila tako, da bo skupen izvoz na klirinško področje ostal v predvidevanjih in bo dosežen planirani izvoz.

Tov. Špiljak si je z zanimanjem ogledoval našo kolekcijo

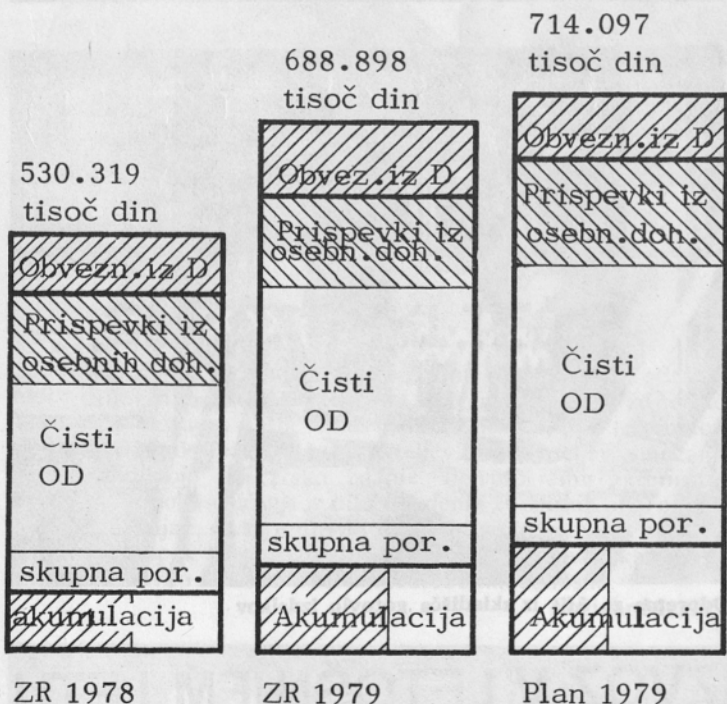
DOKONČNA RAZPOREDITEV DOHODKA

V preteklem mesecu smo na vseh nivojih obravnavali zaključne račune, pri tem pa predvsem razpravljali o pogojih pridobivanja dohodka. Končni cilj h kateremu so tako ali drugače usmerjeni drugi cilji in naloge je DOHODEK, lahko bi rekli, čim več dohodka. V zadnji številki Čevljarja so bila omenjena najpomembnejša dogajanja v preteklem letu, tokrat pa še nekaj besed in prikaz dokončne razporeditve doseženega dohodka, saj se je prav o tem odločalo na zborih delavcev po zaključku razprave o delu v preteklem letu in nalogah za letošnje leto.

Osnove in merila za razporeditev dohodka imamo določena v sprejetih samoupravnih sporazumih, pogodbah, zakonskih predpisih in internih aktih. Na podlagi teh in doseženega dohodka se ugotovi višina dela dohodka za posamezne namene, pri tem pa so tri glavne skupine teh namenov. Za poslovanje vsake TOZD je pogoj, da »deluje« tudi okolje in za to delovanje so potrebna sredstva, ki jih TOZD namenijo iz dohodka. To so vse vrste prispevkov samoupravnim interesnim skupnostim, pogodbeno dogovorjeni zneski za zavarovanje premoženja, opravljanje plačilnega prometa in tudi z zakoni določene višine za splošne družbene potrebe. Drugi del dohodka je namenjen za osebne in skupne potrebe zaposlenih, torej osebni dohodki in vsi nameni skupne porabe. Tu je potrebno omeniti, da so v tem primeru mišljeni bruto osebni dohodki in da potem vsak iz svojega osebnega dohodka tudi daje prispevek za skupne in splošne potrebe okolja kjer živi. Tretji del dohodka pa je namenjen za nadaljnji razvoj, tako TOZD kot tudi dejavnosti posebnega družbenega pomena. To je akumulacija, od katere je del namenjen za združevanje z drugimi vzajemno ali interesno, drugi del pa za nove investicije v razširjeno reprodukcijo TOZD.

RAZDELITEV DOSEŽENEGA KONSOLIDIRANEGA DOHODKA V DELOVNI ORGANIZACIJI

" PEKO "

Grafikon ponazarja odnose v razporeditvi novo ustvarjene vrednosti, saj dosežen konsolidiran dohodek Peka predstavlja tudi novo vrednost, ki je bila ustvarjena z delom v preteklem letu v naši delovni organizaciji. Poleg delitve dohodka na že omenjene osnovne tri namene pa grafikon ponazarja tudi delitev dohodka na del, ki je namenjen izven TOZD (v grafikonu črtkano) in del, ki ostane v TOZD za čiste osebne dohodke in skupno porabo zaposlenih ter za razširjeno reprodukcijo.

Tako kot je bil že na zborih delavcev ob razpravi o pridobivanju dohodka naš pregled usmerjen naprej, je prav, da je ta tudi ob razporeditvi. Pogoje za jutrišnje delo še v enem delu določamo z akumulacijo. Čeprav je te več ob zaključnem računu 1979 kot leto prej, pa še vedno ni zadostna za realizacijo novih investicij in financiranje povečanih zalog. To nas še posebej zavezuje, da bomo temeljito pretehtali vsako novo investicijo in se tako odločili za tisto, ki bo dala več dohodka, več tudi akumulacije in s tem nova sredstva za več investicij.

Franc Grašič

Učenci osnovne šole »Dragica Kancijan« iz Ludbrega so obiskali proizvodnjo tozda Budućnost. Mnogi med njimi so bili prvič v veliki moderni tovarni, kjer delajo njihove mame, atki, strici in tete... Vprašani tako ni manjkalo. Čez nekaj let bodo mnogi med njimi prišli v Budućnost, posebno še ker vemo, da se bosta v naslednjem obdobju zgradili še dve novi hali.

KAJ DELAMO?

Iz glasila SOZD Centrotekstil povzemamo, da je Jugoslavija po številu neugodno sklenjenih pogodb o uvozu tehnologije druga država na svetu. Zvezni zavod za patente je ugotovil, da smo za nas neugodnih pogodb sklenili kar 98 odstotkov ali praktično vse.

Zakaj pa bi bile pogodbe neugodne? Kar 62 odstotkov pogodb zahteva, da se blago, ki bo izdelano pri kupljeni tehnologiji ne sme izražati, pri 48 odstotkih pogodb pa je bilo ugotovljeno, da smo kupili zastarelo tehnologijo. V 26% je tehnologija vezana v celoti na uvoz materiala od dobavitelja, ki ga določi prodajalec tehnologije.

S takimi pogodbami pomagamo, da se naše gospodarstvo povsem podreja inozemstvu, kar istočasno tudi onemogoča ali vsaj otežuje lasten razvoj.

Zadnji čas je, da se take stvari onemogočijo. Zaradi takega stanja je bil sprejet zakon, ki pooblašča Zavod za patente, da mora on pred sklenitvijo pogodbe dati svoje mnenje. Ze kmalu po uveljavitvi zakona je zavod preprečil uvoz zastarele tehnologije za neko jeklarno. S tem je preprečil plačilo 400.000 DM, ki bi bile vržene proč. Ob tem pa bi bila zgrajena še nova jeklarna, ki bi bila obsojena na zastarelo proizvodnjo.

Ludbreg: Izbira je velika, treba se je odločiti

OBISK V PRODAJALNI LUDBREG

Staro antično naselje Castrum Iovia, ki so ga gradili Rimljani in Slovani, je skozi stoletja zrastle v lepo mesto Ludbreg. Danes se razprostira na 680 hektarih površine. Domačnost podravske ravnice pod obronki Kalničke gore je že od nekdaj privlačila slučajnega popotnika.

Ludbreg je danes veliko gradbišče. Vsepovsod so delovni stroji, dvigala, kamioni. Marljivi Ludbrežani kar naprej dograjujejo in obnavljajo središče svoje občine. Vsakodnevno se vlagajo velika sredstva v proizvodnjo in neproizvodno infrastrukturo.

Med vrvežem po gradbiščih pritegne pozornost lepo urejena, izredno privlačna izložba prodajalne čevljev Peko.

Ne bi bilo prav, da bi zmotili poslovodkinjo Đurđo Kemeč in pomočnico Mirjano v trenutku, ko sta stranki »sugerirali« kateri model naj pomeži. Neodločnost kupca je opravičena, ker se je težko odločiti za en model, ko pa so vsi zanimivi in atraktivni. Še strokovni nasvet Mirjane in Đurđe pa so bili čevlji prodani. Vprašali smo lastnico novih čevljev, zakaj se je odločila prav za Pekovo prodajalno. Simpatična srednješolka iz Koprivnice je povedala, da grede Pekovi modeli v korak z modo, zadovoljna je s kvaliteto, zato jih redno kupuje, čeprav so dražji od drugih proizvajalcev.

Poslovodkinja prodajalne Đurđa dela v trgovini že 24 let. Svoje delo ne bi menjala za nič na svetu. Delo s strankami ji je v zadovoljstvo, za vsakega kupca najde lepo besedo. »Trenutno je mrtva sezona, to je povsem običajno za ta čas. Promet se giblje okoli 10 starih milijonov mesečno, medtem ko je v polni sezoni dvakrat večji. Zima nam ni šla na roko, sneg je padel mnogo prepozno, zato je ostalo veliko zimske zaloge. Prav v teh dneh prihajajo v prodajalno letni modeli. Prve reakcije kupcev obetajo dobro prodajo, po-

Đurđa in Mirjana na delovnem mestu

sebnost še v teh dneh pred osmim marcem,« je v razgovoru dejala Đurđa. Tovarišica Đurđa nam je še povedala, da so modeli za pomlad in poletje konkurenčni na trgu tako po kvaliteti kot po modelih. Cene so sicer precej visoke, toda dober sortiment in priznana kvaliteta zagotavljata stalne odjemalce.

TERMINALNE BLAGAJNE – NOVOST V MALOPRODAJI

V velikih delovnih organizacijah, katerih predmet poslovanja je prodaja blaga na drobno preko dislociranih prodajnih enot z velikim številom artiklov, kjer se ponudniki srečujejo z istim ali podobnim blagom ter z različnimi cenami, bo v bodočnosti vse težje uspešno poslovati. Pojavil se bo problem stagnacije prometa, to pomeni da se bo prodaja na kvadratni meter prodajne površine in prodajalca zmanjševala. To bo pomenilo odliv kupne moči drugam k manjšim ponudnikom. Pri velikem številu prodajnih artiklov je dejansko nemogoče tekoče spremljati uspešnost prodaje posameznih grup ali vrst artiklov. Taki problemi v naši panogi, to je prodaja obutve na drobno preko lastne trgovske mreže niti niso tako daleč. S takimi problemi se srečujejo vse večje trgovske družbe na zahodu (Rewe, Hertie, IKEA, Quelle, Karstadt...), ki te probleme uspešno rešujejo z uporabo terminalnih blagajn, ki je sistemsko sposobna enota za zajemanje podatkov o prodanem blagu na licu mesta (Point of sale). Povezane so preko medija za zapis vseh želenih podatkov o prodanem artiklu (disketa ali kasetna) z računalnikom, ki omogoča v vsakem trenutku nuditi statistiko prodaje: prodana količina, vrednost prodaje, obrat zaloge, čas prodaje, dobiček prodanih artiklov ter podatke za razne primerjave in analize ipd. Na osnovi take baze svežih podatkov se pojavlja novo poglavje v trgovinskem marketingu. Če posamezna prodajna enota razpolaga z vsemi komercialnimi podatki o vsakem artiklu ali grupi artiklov je s tem dan pregled nad tržiščem in omogoča doseči sledeče cilje:

- optimizacija zalog,
- koncentracija na rentabilne artikle ter dobavitelje,
- odločanje o nabavi med najboljšimi alternativami,
- učinkovito vodenje prodaje.

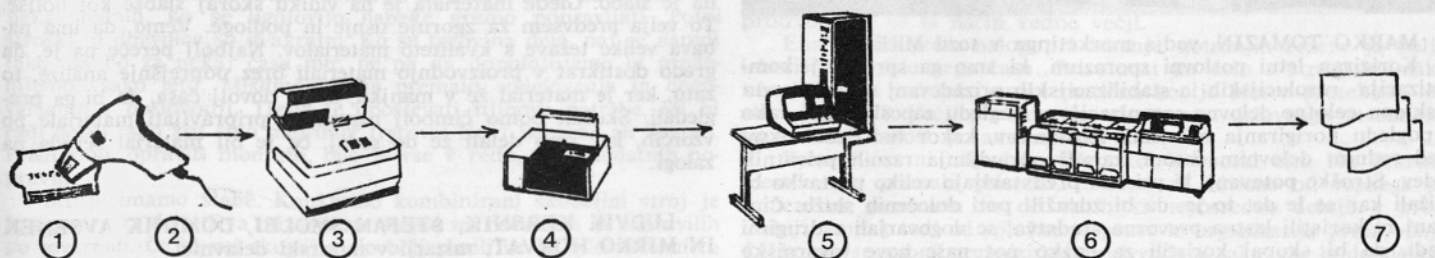
Sistemi terminalnih blagajn (več blagajn medsebojno povezanih in ima samo glavna blagajna medij za zapis) so najprimernejši za velika trgovska podjetja za verigo blagovnic ali specializiranih pro-

dajaln. Proizvajalci terminalnih blagajn, kakor tudi uporabniki smatrajo, da se instaliranje sistema izplača pri realiziranem letnem letnem prometu okrog 20 milijard starih dinarjev. Uporaba sistema terminalnih blagajn poleg vsega do sedaj naštetega vpliva tudi na pospešitev tehnološkega procesa prodaje. Z uporabo optičnega čitalca, ki je priključen na blagajno prečitamo z etikete številko artikla ter ceno, ki jo optični čitalec prenese v blagajno in ta izpiše kupcu paragonski blok z vsemi potrebnimi podatki. Podatka, šifra ter cena se istočasno zapišeta na medij za zapis podatkov. V svetu obstaja več proizvajalcev terminalnih blagajn, ki so funkcionalno dokaj enake. Najbolj znani so: ADS, NCR, IBM, NIXDORF. V nadaljevanju citiram izjavo direktorja firme Karstadt: »Pri velikem številu artiklov ter velikem obsegu informacij so informacije, ki se zbirajo neposredno na mestu prodaje (Point of sale) pridobivajo na pomenu. Za kontrolo in izboljšanje uspeha poslovanja se mora vedeti koliko vsak artikel prispeva k temu.«

Predstavnik IBM trdi: »Trgovske hiše, ki uporabljajo sisteme terminalnih blagajn so točno ugotovile kakšen vpliv ima novi artikel na obstoječi asortiment. Na osnovi teh podatkov trgovina lahko mnogo pomaga proizvodnji v pogledu raziskave tržišča.«

Zaradi problemov, ki se pojavljajo pri naši prodaji na domačem trgu ter v želji, da bi izboljšali poslovanje ter dosegli čim boljše rezultate smo tudi mi začeli razmišljati o možnosti uporabe terminalnih blagajn v naših poslovalnicah. Sedaj smo instalirali blagajno proizvajalca ADS, ki nam jo je brezplačno odstopil, da jo testiramo v poslovalnici na Čopovi ulici v Ljubljani. Na osnovi opravljenega testa, ki bo pokazal koliko dejansko taka blagajna prispeva k boljšim rezultatom se bomo lahko odločili za nakupe takih blagajn.

Marko Tomazin

Pretok podatkov od zajetja do izpisa. 1. etiketa, 2. optični čitalec, 3. blagajna, 4. disketna ali kasetna naprava, 5. konverter, 6. računalnik, 7. izpis obdelanih podatkov

KAKO V LETU STABILIZACIJE

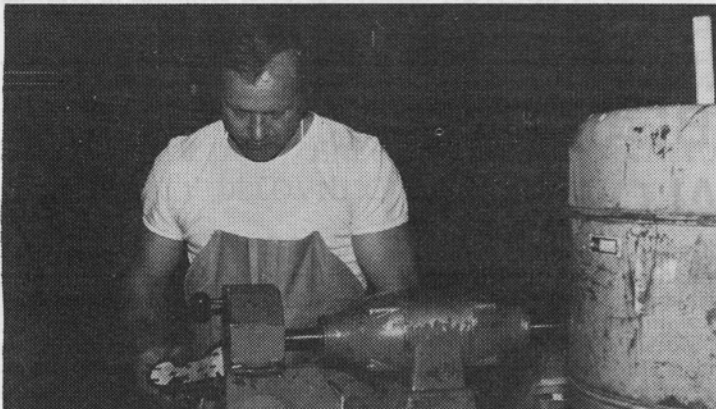
Smo sredi razprav o zaključnih računih in gospodarjenju v preteklem letu. Osrednja tema razprav pa je gospodarska stabilizacija. Gospodarjenju bomo morali letos posvetiti še posebno pozornost. Zaostrene gospodarske razmere terjajo od vseh nas zavestne in učinkovite ukrepe. Le tako bomo zagotovili še naprej uspešno poslovanje. V planskih dopolnitvah smo postavili realne plane, postale pa so osnovni stabilizacijski program.

V okvir stabilizacijskih prizadevanj sodi omejevanje vseh oblik porabe, smotrnejše moramo izkoriščati delovni čas, smotrnejše moramo uporabljati materiale, energijo. Za večje osebne dohodke bomo morali povečati proizvodnjo in dohodek. Velik poudarek gre pripravi proizvodnje in nabavi materiala. Ne bi mogli reči, da se bomo obnašali stabilizacijsko šele letos. Naš program je že dolgo usmerjen v izvoz, letos ga bomo, vsaj predvidevamo tako, še povečali. Poiskati pa moramo tudi notranje rezerve.

Tako aktualno temo obravnavamo tudi v našem časopisu. Nekaterim sodelavcem smo postavili vprašanje.

KAKO BOMO URESNIČILI STABILIZACIJSKE UKREPE IN STABILIZACIJSKI PROGRAM?

Eno vprašanje, veliko odgovorov. Naši sogovorniki pa so menili takole:

VINKO GRİČAR, kosmatilec golenic v montažnem oddelku 520.

Imeti bomo morali veliko delovne zavesti, da bomo čimveč naredili, da se ne bodo dogajale stvari ki se ne smejo, škodujejo pa delu. Glede kvalitete se je zadnji čas malo izboljšalo, še vedno pa ni tako kot bi lahko bilo in moralo biti. Če bomo imeli pripravo proizvodnje v redu, če bomo delali zavestno, se nam, vsaj mislim tako, ni treba bati.

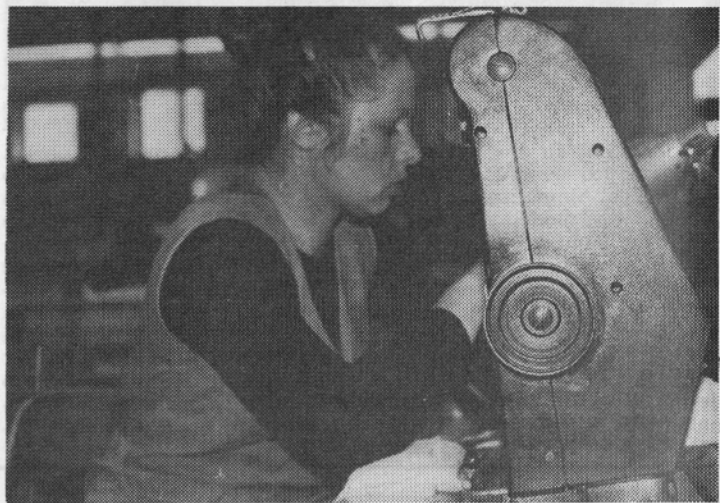

MARKO TOMAZIN, vodja marketinga v tozd MREŽA

Korigiran letni poslovni sporazum, ki smo ga sprejeli je kompetizacija resolucijskih in stabilizacijskih prizadevanj našega tozda v sklopu celotne delovne organizacije v pogledu zaposlovanja, tako v pogledu korigiranja bolniških izostankov, kakor tudi izostankov med rednim delovnim časom, zaradi opravljanja raznih privatnih zaved. Stroške potovanj, ki pri nas predstavljajo veliko postavko bi znižali kar se le da, to je, da bi združili poti določenih služb. Čim manj bi koristili lastna prevozna sredstva, se dogovarjali z drugimi tozdi, da bi skupaj koristili za enako pot naše nove tovarniške »stoenke«.

Sam korigiran letni poslovni sporazum nam nalaga že določeno varčevanje, racionalno porabo vseh sredstev, ki so na razpolago, da bi dosegli planirani dohodek.

V sami prodaji naj bi zmanjšali vse stroške, ki so vezani na samo prodajo, tako v pogledu, kvalitetnejše ponudbe, kot tudi, da bi sestavili čimbolj mikavno in zanimivo, za trg sprejemljivo ponudbo. Ker bodo sredstva, ki so na razpolago za investicijska vlaganja omejena, saj nam novi zakon o investicijskih vlaganjih omejuje najmanjše kreditov, bomo morali ta sredstva, predvsem lastna sredstva racionalno trošiti v skladu z odločitvami investicijske komisije in delavskega sveta.

KATI ZVER — šivalka obrobnega šiva v šivalnici zgornjih delov 512

Vsekakor bomo morali zmanjšati bolniške oziroma neopravičene izostanke z dela. Bolj se moramo posvetiti delu, izgubljeni čas pa nadoknaditi. Varčevati bo treba pri materialu, to je sukancu, lepilih in tako naprej. Več poudarka bomo morali dati kvaliteti dela. Zmanjšati je treba defekte. Če bodo proizvodi kvalitetni, bomo dobro prodajali, izpraznili bomo skladišča. Sestanki naj bodo vsi v popoldanskem času, ne med delom. To so druge tovarne, vsaj mislim tako, že uvedle. Pa še nekaj! Pri nabavi se velikokrat zatakne, ker ni pravočasno raznih delov ali usnja. Konkretno v naši šivalnici ne moremo delati, ker nam večkrat kaj manjka. Tudi to bo treba popraviti, da bo proizvodnja normalno tekla naprej.

DANČI SLAPAR, pomočnik šefa kontrole

Prav lahko bi bilo, če bi dobivali malo lepše materiale. Toda usnje dobivamo vedno slabše. Uvoz je vse bolj omejen. Na domačem tržišču pa je material izredno slab. Usnjarne nas imajo v »šahu« prisiljeni smo kupovati tudi tako usnje, za katerega vemo, da je slabo. Glede materiala je na vidiku skoraj slabše kot boljše. To velja predvsem za zgornje usnje in podloge. Vemo, da ima nabava velike težave s kvaliteto materialov. Najbolj pereče pa je, da gredo dostikrat v proizvodnjo materiali brez poprejšnje analize, to zato, ker je material že v manjku, ni pa dovolj časa, da bi ga pregledali. Skušali bomo čimbolj namensko pripravljati materiale po vzorcih, kar smo delali že do sedaj, če je bil material seveda na zalogi.

LUDVIK KERSNIK, ŠTEFAN SMOLEJ, DOMINIK AVSENEK IN MIRKO HORVAT, mizarji v mizarjski delavnici

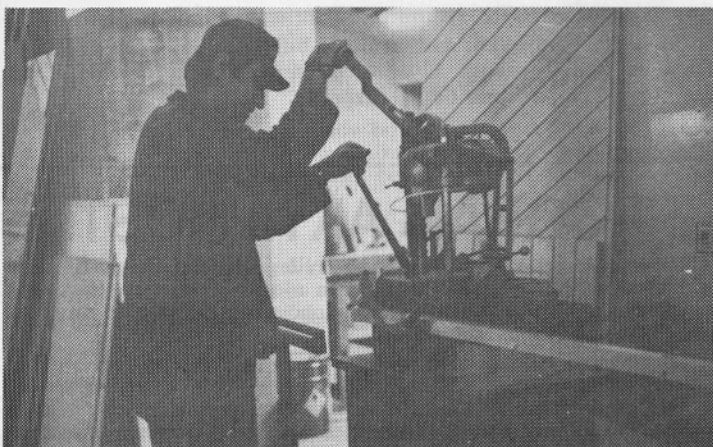
Veliko stvari bomo morali popraviti, posebno pri našem delu. Ampak to ni odvisno od nas, prej od tistih, ki projektirajo in pripravljajo načrte. Mi gremo na montažo v poslovalnico, pa malokdaj lahko takoj začnemo delati, ker zidarji še niso naprimer dokončali

MNENJA SO SI EDINA

Ludvik Kersnik

Mirko Horvat

Stefan Smolej

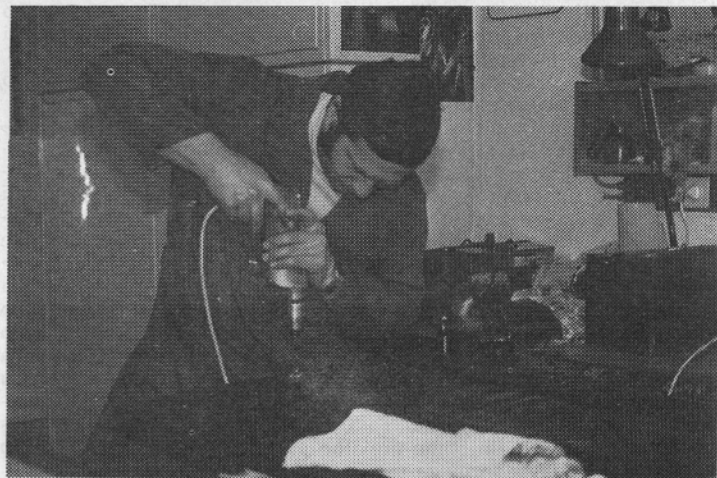
svojega dela. Ogibamo se drug drugemu. Mizarska dela in montaža je zadnje delo pred otvoritvijo. Večkrat se nam zgodi, da niso izmere v redu, tako je težko montirati in delo v redu dokončati. Po nekaj tednih, ko se ugotovijo napake gremo popravljati. Potni stroški in dnevnice so dvakratni. Ko se trgovina dela, naj se naredi tako, da bo za nekaj časa mir, ne pa da dopolnjujemo in prede-lujemo vsako leto. Mislimo, da je premalo sodelovanja in dogovarjanja s poslovodji. Treba je upoštevati njihove potrebe. Mi bi radi delali tako kot smo naprimer trgovini Novi Beograd ali Zagreb. Prišli smo, opravili montažo, bilo je vse v redu, brez dodatnih popravil.

Stroje imamo slabe. Konkretno kombinirani skobeljni stroj je že nevaren za delo. Dva mizarja sta stalno na remontih in popravilih po tovarnah. Če bi vsi skupaj malo bolj pazili ne bi bilo tako hitro vse zbito in uničeno. Tudi tu je veliko denarja in dela.

ALBINA TRAUNSEK, zakovičenje rinčic v tozdu Trbovlje.

Vsaki stvari bo treba posvetiti več pozornosti, v redu bomo morali delati in paziti, da bomo čimveč prihranili pri materialu in

čimveč naredili. Delati bo treba kvalitetno, sicer ne bo šlo v prodajo. Skratka vsi skupaj bomo morali dosledno delati in izvajati kar je v programu. To vemo vsi. Treba bo izboljšati delovno disciplino, predvsem prihode na delo in odhode z dela. Še bolj se bomo morali potruditi, pa ne bo tako hudo.

JELO SMOLEJ, obratni mehanik, vzdrževalec v tozdu Gumoplast

Menim, da so še zmeraj neke skrite rezerve, ki jih bo treba poiskati. Je pa res, da je bil ta ukrep potreben, na več krajih se je pokazalo, da se je že preveč razmetavalo, pa naj si bo s sredstvi, s potovanji v tujino, z dnevniciami in podobno. To se lahko prebere v dnevnem časopisju, na televiziji se da dovolj videti. Verjetno to ni samo drugod, tudi pri nas je. Vsekakor bomo morali začeti pri vseh enako in na vseh področjih. Zavzame naj se enoten kriterij in če se varčuje naj se povsod enako.

ZLATA GARANTIN, prešivalka v tozdu Trbovlje

Večji poudarek bomo dali disciplini, še bolj bo treba paziti pri materialih in delati tako, da ne bo defektov. Zmanjšati bo treba izhode in izostanke z dela. Treba bo delati, da ne bo sestankov med delovnim časom, če pa bodo, naj bi bili čim krajši, zajeli naj bi bistvo. Sprejete sklepe pa bo treba dosledno izvajati.

POISKATI NOTRANJE REZERVE

Eden od sogovornikov je bil tudi JANKO MLADIČ, vodja tozdz Obutev. Dotaknil se je vseh področij, na katerih bomo morali delati in jim posvečati več pozornosti.

Ne vem, če je pri nas kaj specifičnega na tem področju. Verjetno se bomo morali enako kot vsi ostali usmeriti predvsem na to, da bomo iskali notranje rezerve. V tem pogledu bom storili vse, da bo proizvodnja boljša in cenejša, po drugi strani pa bomo upoštevali vse usmeritve resolucije in dogovora, ki konkretizira resolucijo v pogledu porabe sredstev, pa naj si bo to potne stroške ali ostalo. Na področju iskanja notranjih rezerv mislim, da so poti zelo široke in da ne bo odvisno samo od naše temeljne organizacije ampak bo to širše v vsej delovni organizaciji. Ne more se stabilizacijsko obnašati in se usmerjati v napore za ustalitev gospodarstva samo en del, pač pa vsi. Pri nas je prisoten problem pomanjkanja delovne sile. Stalno zmanjšujemo obseg zaposlenosti, s tem ko ostajajo vsi fiksni stroški enaki ob manjši proizvodnji. Izdelki so tako dražji, to pa je v nasprotju s temi usmeritvami. Je pa še drugo nasprotje v tem, ko ugotavljamo, da se v skupnih in režijskih službah ta zaposlenost povečuje, delež stroškov v enoti proizvoda je na ta način vedno večji.

Ena izmed prvih nalog pri iskanju notranjih rezerv je boljše izkoriščanje delovnega časa. Prisotnost na delu s strani bolniških izostankov ni več tako problematična kot je bila v preteklem letu ali v letu 1978. Večji problem je odsotnost z delovnega mesta, oziroma učinkovitost posameznikov.

Delovni čas ni tako izkoriščen kot bi moral biti. Na delovnih mestih smo premalo prisotni, to sicer ni odvisno od vsakega posameznika, predvsem ne od tistih ki neposredno delajo v proizvodnji, ampak tudi od splošne priprave in organizacije proizvodnje. Če bomo sposobni organizirati proizvodnjo tako, da bodo delavci vedno v vsakem času imeli dobro in pravilno pripravljeno proizvodnjo potem bodo delovni čas boljše izkoriščali. Na tem področju je treba marsikaj narediti. Nekaj uspehov smo zabeležili že v lanskem letu. Trenutno, ko nam proizvodnja teče normalno, vi-

(Nadaljevanje na 6. strani)

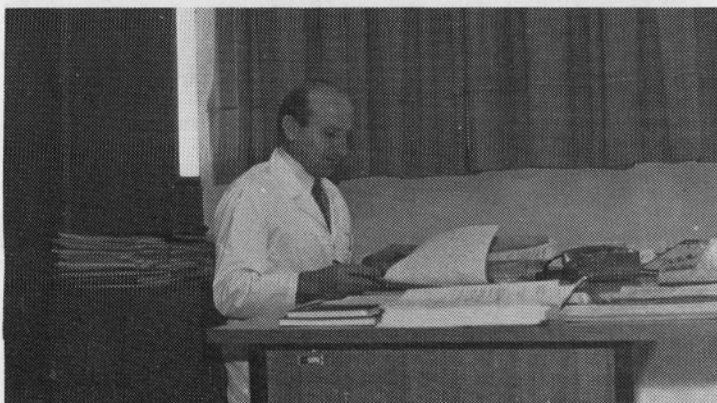

POISKATI NOTRANJE REZERVE

(Nadaljevanje s 5. strani)

dimo, da je priprava v redu. Področje planiranja je ena izmed tem katere se bomo morali vse bolj pogosto lotevati, ne je jemati kot »tabu«, da ne more nihče o planu razpravljati pač pa samo tisti, ki planira. Mislim, da je stvar slehernega zaposlenega v tozdu, da bo pri planih sodeloval in jih pomagal uresničevati. To je povezano tudi s proizvodnim programom. Če bomo imeli primeren proizvodni program, pravilno splaniran, razdeljen po določenih obdobjih, tako, da optimalno izkoriščamo delovno silo, ki jo imamo na razpolago, bodo na tem področju doseženi primerni rezultati.

Področje materialnih prihrankov je v tem obdobju zelo pomembno. Velik del repromaterialov uvažamo, za take devize moramo vložiti precej naporov, soočamo pa se tudi z zunanjo konkurenco. Ti materiali so vedno dražji, posebno v letu 1979. S temi materiali bomo morali delati zelo gospodarno, jih pravilno predelovati, mislim predvsem na prihranke pri materialih. Če bomo te materiale, pravilno izkoriščali že od same zasnove, to je kako je čevljar pripravljen, zmodeliran, da je potem primerna poraba časa in ostalih sredstev, ki so potrebna za izdelavo, če so tehnološko pripravljene in preštudirane. Prav na področju študija dela se lahko marsikaj naredi, poenostavi posamezne operacije, zmanjša količina porabljenih materialov za enak vzorec, ali enak tip čevlja, ki kupcu funkcionalno in estetsko enako odgovarja, kot pa če delamo nekatere stvari nepreštudirane. Taki materiali predstavljajo pri nas precej sredstev. Če jih bomo pravilno uporabljali je tu že precejšen del prihranka in naporov za ustalitev.

Janko Mladič

Področje kvalitete, ki je v zvezi z materialom, je zelo pomembno, ko se odločamo za posamezne tipe proizvodnje, ko se odločamo za posamezne materiale, se bomo morali odločati za take vrste, da bodo sposobni za industrijsko predelavo, namensko za posamezne tipe obutve. Pogosto se nam je dogajalo, da smo kupovali materiale samo po izgledu, manj po namembnosti in po možnosti predelave v obutev, prisotna pa je bila morda še cena. Take stvari v bodoče ne bodo smele biti, ker se nam je v preteklosti pokazalo, da na ta način dostikrat več izgubimo, kot pa pridobimo. Sama priprava proizvodnje tudi vpliva na kvaliteto, kot sem že prej omenil, če je to pravilno pripravljeno, tehnološko preštudirano, potem je veliko manjša možnost, da se pojavljajo defekti ali izmeti v končni proizvodnji, v montažah, kjer se naj izvaja finalni proizvod.

Tudi v sami proizvodnji bo treba marsikaj narediti, mislim od poučevanja delavcev za posamezne operacije, morda tudi v tem smislu kot imamo v planu, nagrajevanje kvalitete, da bomo na tem področju lahko dosegli bistveno izboljšanje.

Napram preteklemu letu planiramo 2% manjši izmet. To bi dalo določene finančne rezultate, gre se pa nam tudi, da si spet pridobimo renome, ki smo ga s takim načinom poslovanja deloma izgubili. Ne bi bilo prav, da bi proizvodnjo izločali. Tudi proizvodnja ima tu svoj prispevek k temu. Na tem področju bomo morali tudi v proizvodnji kakor tudi v ostalih službah obnašati se primerno, da bomo kvaliteto dvignili na tako raven kot je bila.

V pogledu priprave proizvodnje, ki jo pravzaprav ves čas že omenjam, je potrebno marsikaj narediti, tam nekeje v smernicah za naprej. Za letos predvidevamo, da bomo morali počasi oblikovati tudi del priprave, ki bo v sami temeljni organizaciji, tako, da bomo imeli lahko večji vpliv na tako pripravo, da bo priprava smiselna in kvalitetna, da bomo lahko uporabljali take materiale, predvsem da bomo uporabljali več materialov iz zaloga, ker vemo, posebno po zadnji inventuri, da je na zalogi veliko materialov, ki bremenijo naša poslovna sredstva, lahko bi bili koristno uporabljeni, večji pa bi bil tudi obrat sredstev in na ta način večji finančni učinki. Treba bo pristopiti k drugačnemu načinu planiranja, spremljanju materialnih zalog izračunom materialnih bilanc, da se bomo že v naprej odločali in pravočasno nabavljali materiale. Bojazen je predvsem v tem, da bo v letu 1980 prisotno pogosto pomanjkanje repromate-

rialov, kar se nam je že dogajalo. Na hitro bomo morali sprejeti določene ukrepe, da bomo zagotovili zadosti sestavnih delov, predvsem zgornjih delov. Že nekaj časa namreč napovedujemo, da bo v mesecu aprilu prišlo do pomanjkanja zgornjih delov — do zastojev v proizvodnji. Te stvari se kasneje ne bodo mogle več nadoknaditi.

V proizvodnji kot sem že rekel, kot v pripravi bomo morali boljše izkoriščati delovni čas v tem smislu, da bomo vsi izpolnjevali svoje planske obveznosti, da bodo skupne službe, ki so direktno vezane na proizvodnjo, morale tudi izven svojega normalnega delovnega časa opravljati tiste priprave, katere ne bodo mogle opraviti redno. Prav tako se je na zborih obvezala proizvodnja, da bo skušala izpad proizvodnje nadoknaditi izven rednega delovnega časa, ob prostih sobotah, če bo seveda potrebno. Za izmet sem že povedal, mislim pa, da je potrebno še enkrat poudariti in podčrtati, da z naporu skušamo doseči določene rezultate, nekateri se že kažejo, so pa to glavna področja, na katerih lahko v temeljni organizaciji prispevamo k boljšemu gospodarjenju, oziroma to so tiste notranje rezerve na katere lahko sami vplivamo brez zunanjih činiteljev, ki pa dostikrat vplivajo na dogajanje.

Enaki problemi, kot jih je navedel tovariš Mladič, so bili obravnavani na problemski konferenci. Spremljali bomo izvajanje sklepov problemske konference in napovedi naših sogovornikov.

Še bi lahko spraševali. Odgovori bi bili podobni drug drugemu. Toda za danes dovolj. Upamo, da tema s tem ni zaključena. Prepričani smo, da smo odprli razpravo.

Uredništvo

PROGRAM AKTIVNOSTI

Občinski svet zveze sindikatov Tržič je izdelal program, ki je usmeritev za delo občinskega sveta in njegovih organov. Hkrati pa je izhodišče za programiranje dela v občinskih odborih in osnovnih organizacij zveze sindikatov.

Uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov

Na podlagi ocene uresničevanja zakona o združenem delu bo občinski svet zveze sindikatov sprejel konkreten program aktivnosti za hitrejšo uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v vseh tistih sredinah, kjer ti odnosi niso zadovoljivi. Se posebno pozornost bo namenil tistim OZD, ki so organizirane kot enovite DO po ocenah pa obstajajo pogoji za oblikovanje TOZD, nadaljnji krepitvi samoupravljanja v dislociranih enotah s sedežem TOZD izven občine ter odnosom v svobodni menjavi dela med TOZD in DSSS.

Uveljavljanje družbenega planiranja in sprejemanje srednjeročnih planov za obdobje 1981—85

Takoj je treba izdelati in sprejeti program za uresničevanje sklepov in stališč 1. konference zveze sindikatov Slovenije o nalogah zveze sindikatov Slovenije pri uveljavljanju družbenega planiranja ter pri pripravi in sprejemanju srednjeročnih planov za obdobje 1981—85.

Osnovne organizacije morajo posebno pozornost posvetiti sprejemanju temeljev planov TOZD ter zagotoviti, da bodo v razpravah in oblikovanju teh dokumentov sodelovali vsi delavci, ne le ozke skupine ljudi.

Osnovne organizacije sindikatov morajo zagotoviti, da bodo v vseh planih dosledno upoštevana vprašanja in cilji, ki jih opredeljuje resolucija o družbenoekonomskem razvoju SR Slovenije v letu 1980.

Občinski svet zveze sindikatov bo aktivno sodeloval pri oblikovanju in sprejemanju resolucije o družbenoekonomskem razvoju občine Tržič v letu 1980.

Spremljanje rezultatov gospodarjenja in smotrne delitve dohodka

Osnovne organizacije zveze sindikatov bodo s svojim delovanjem zagotavljale uresničevanje ciljev politike ekonomske stabilizacij in si pri tem prizadevale, da bo vsaka obravnava rezultatov gospodarjenja hkrati pomenila tudi sprejemanje ukrepov za stabilizacijo in boljše gospodarjenje in ob tem tudi ocenjevala realizacijo že sprejetih sklepov in stališč.

Občinski svet bo organiziral in vzpodbujal aktivnost osnovnih organizacij ter tudi ocenil in sprejel usmeritve za uspešnejše gospodarjenje in delitev dohodka v TOZD.

Uveljavljanje načela delitve po delu

Vse organizacije in organi zveze sindikatov bodo aktivno delovali, da bi v OZD dosledno uresničevali program aktivnosti za izpolnjevanje sistema delitve po delu in rezultatih dela v skladu s stališči RS ZSS.

Občinski svet bo sproti spremljal in ocenjeval aktivnost v organizacijah združenega dela ter dajal usmeritve in pobude za doslednejše uveljavljanje načela delitve po delu in rezultatih dela.

Pri tem bomo dosledno upoštevali načelo, da OD smejo naraščati skladno z rastjo dohodka in bomo v primerih nespoštovanja določil resolucije predlagali tudi ukrepe družbeneega varstva.

Zaposlovanje delavcev in produktivno izkoriščanje delovnega časa

Na področju zaposlovanja se bomo zavzemali za produktivno zaposlovanje delavcev in preprečevali vsako zaposlovanje, ki ne bo temeljilo na podlagi izdelave in sprejete bilance zaposlovanja.

Zato bo občinski svet aktivno sodeloval pri izdelavi in sprejemanju bilance zaposlovanja v občini Tržič in preprečeval, da se v njih opredeli samo stopnja rasti, ampak da se na podlagi konkretnih sporazumov med TOZD predvidi kaj in koliko bo kdo zaposloval.

Pri tem pa je treba dosledno zagotoviti spoštovanje določil samoupravnega sporazuma o minimalnih standardih pri zaposlovanju delavcev. Pri tem bomo vzpodbudili ponovno akcijo, da vse OZD podpišejo sporazum.

V laboratorih za nove investicije, ki terjajo rast zaposlovanja pa je potrebno, da se dosledno upošteva polna cena delovnega mesta (stanovanje, šolstvo, otroško varstvo itd.). Zaposlovanje v administraciji je treba do kraja omejiti in si prizadevati, da s poenostavljanjem dela in postopkov število delavcev v administraciji zmanjšujemo.

Ekonomski odnosi s tujino

Spodbujali bomo večjo aktivnost osnovnih organizacij zveze sindikatov za hitrejšo in bolj uveljavljeno vključevanje naših OZD v mednarodno menjavo blaga in storitev.

Temu cilju je treba podrediti tudi politiko zaposlovanja, investicij, osebne dohodke itd.

Občinski svet zveze sindikatov bo skupaj z izvršnim svetom in ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami v občini stalno spremljal in ocenjeval uvozno-izvozno politiko v občini in sprejemal ustrezne ukrepe.

Uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu

Prizadevali si bomo, da bodo delavci v TOZD ustrezno opredelili reševanje stanovanjskih vprašanj v svojih srednjeročnih planih ter pri tem upoštevali potrebna sredstva za stanovanjsko gradnjo iz čistega dohodka ter uveljavljanje načela vzajemnosti in solidarnosti.

Osnovne organizacije zveze sindikatov bodo vzpodbudile tudi akcijo za dopolnitev in sprejem pravilnikov za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev.

Občinski svet bo še vnaprej aktivno sodeloval pri realizaciji izgradnje samskega doma za reševanje perečih stanovanjskih problemov samskih delavcev.

Preskrba prebivalstva in politika cen

Na področju politike cen je potrebno nadaljevati z družbeno-ekonomsko preobrazbo in zagotoviti predvsem, da se hitreje uveljavlja združevanje dela in sredstev, vso pozornost je treba posvetiti organizaciji in delovanju svetov potrošnikov in večjo pozornost posvetiti tudi tržnim razmeram.

Občinski svet zveze sindikatov bo stalno sodeloval z izvršnim svetom SO in se zavzemal, da se do sprejema dogovora o cenah nobena cena ne poviša.

Zdravstveno varstvo delavcev

Po sprejetju zakona o zdravstvenem varstvu bomo izdelali konkreten program aktivnosti za uveljavljanje celovitega zdravstvenega varstva delavcev.

Vzgoja in izobraževanje delavcev

Posebno pozornost bomo namenili:

- vključevanju kadrovskih in izobraževalnih potreb v razvojne plane OZD
- družbenopolitičnemu izobraževanju in usposabljanju delavcev preko kluba samoupravljalcev ter krepitvi vloge delavske univerze
- štipendijski politiki in razvijanju sistema usmerjenega izobraževanja.

Letni oddih delavcev

V letu 1980 bomo oblikovali interesno skupnost za oddih in si prizadevali za razširitev počitniških zmogljivosti kot tudi ustvarjanju pogojev za realizacijo programa izgradnje in adaptacije rekreativnih objektov v občini Tržič.

Organizacijska in kadrovska krepitev zveze sindikatov

Dosledno bomo uveljavljali stališča in sklepe I. konference zveze sindikatov Slovenije o razvijanju demokratizacije odnosov in krepitvi kolektivnega dela ter odgovornosti ter pozornosti posvetili zlasti:

- delovanju OO ZS ter stalnemu spremljanju in spodbujanju dela sindikalnih skupin in IO
- delovanju konferenc OO ZS, ki se morajo uveljaviti kot oblika povezovanja aktivnosti OO ZS in usklajenega delovanja pri uresni-

čevanju stališč in vodenju akcij. Konference morajo postati tudi tesnejša vez povezovanja OO ZS z občinskim svetom in obratno, — delovanju zveze sindikatov v krajevnih skupnostih — stalnim kadrovskim pripravam na volitve itd.

Ljudska obramba in družbena samozaščita

Na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo z vzgojno-izobraževalno in politično aktivnostjo v vseh TOZD krepili razredno zavest in skrbeli za stalno usposabljanje organov in organizacij zveze sindikatov za opravljanje nalog s področja SLO in DS.

Poleg naštetih nalog pa se bomo skladno s programom dela RS ZSS vključevali tudi v vse ostale akcije in aktivnosti ter po potrebi sprejemali tudi konkretne programe aktivnosti za realizacijo posameznih nalog. Seveda pa se bomo aktivno vključevali tudi pri realizaciji programov OK SZDL, OK ZKS in OK ZSMS ter preko svojih delegatov dajali tudi pobude za obravnavo posameznih vprašanj na sejah zborov občinske skupščine.

Občinski svet zveze sindikatov Tržič

KRIVDA JE NAŠA

Pasiven odnos naših delovnih ljudi do dela družbeno političnih organizacij, katerih člani smo vsi: zanemarjanje naših delegatskih dolžnosti: neučinkovitost ZK pri izvrševanju njenih osnovnih nalog: čedalje slabša delovna zavest, ki jo srečujemo na vsakem koraku... Vse to me je vzpodbudilo k pisanju tega članka!

Na teoretičnih izhodiščih maksizma, je delavski razred Jugoslavije pod vodstvom tovariša TITA, s krvjo izbojeval ureditev, ki jo imamo danes vsi pravico uživati. »Ta naš samoupravni socialistični sistem temelji na enotnosti in enakopravnosti vseh narodov Jugoslavije, na delavskem razredu in njegovi odločni vlogi v družbi, na sistemu, ki človeku zagotavlja, da svobodno in suvereno odloča o svojem delu in rezultatih in ki ga varuje pred sleherni obliko izkoriščanja in nasilja, predvsem kar ovira vsestranski razvoj svobodne človeške osebnosti« (TITO na XI. kongresu ZKJ). Pri tem pa ne smemo pozabiti, da imamo po ustavi pravico in DOLŽNOST pomagati pri dograjevanju tega sistema.

Če si pobliže ogledamo našo vsakdanjost, lahko ugotovimo veliko pomanjkljivosti, ki niso v skladu s temi načeli:

— že sami sestanki vseh DPO, sestanki delegacij, celo delavski sveti so velikokrat nesklepčni, včasih celo, če so sklicani med delovnim časom

— na teh sestankih, ki jih je veliko preveč še posebej med delovnim časom, je izrečeno veliko lepih besed, ki pa večina ostanejo samo na papirju

— na zborih delovnih ljudi, ki predstavlja najširši organ samoupravljanja, je izredno malo razprav o gradivih, ki krojijo naš vsakdan

— vsak dan smo priča pojavom za nas že preživele zahodne kapitalistične miselnosti skozi pojave karierizma, izkoriščanja položajev, delovna mesta so prevečkrat »pisana na ljudi«, naši medsebojni odnosi temeljijo na osnovi materializma in lažne etike...

— v proizvodnih obratih se slabo izpolnjujejo plani, še posebej postaja akuten problem kvaliteta, družbena imovina, ki bi morala resnično pomeniti za vsakogar od nas najvišjo vrednoto, nam pomeni toliko malo, da se ne da z besedami opisati...

— na režijskih delih, v pisarnah, lahko mirne duše trdimo da je izkoriščanje delovnega časa minimalno, kjer se velikokrat razpravlja o osebnih problemih in stvareh, ki z delovnimi opravili nimajo nič skupnega. Po drugi strani pa še kar naprej odpiramo režijska delovna mesta...

Vsi ti problemi pa izvirajo iz neodgovornega odnosa vsakega posameznika najprej do svojega dela in do družbeno političnega dela. Ze davno je tega, ko smo se vsi odločili in sprejeli za svojo takšno družbeno ureditev, kot jo imamo danes. Zato družbeno politično delo in odločanje o vsem ni in ne more biti privilegij posameznikov ali skupin, ampak predvsem dolžnost nas vseh. Zaradi naše vsesplošne pasivnosti s tem dopuščamo da posamezniki ali skupine odločajo v našem imenu.

Zato ker naš sistem temelji na ČLOVEKU, kot osnovnemu subjektu odločanja in s tem temelji na zavesti posameznika, je nedopustno, da vsak posameznik povečuje najprej svojo osebnost in da podredi vse svoje aktivnosti svojim osebnim interesom. Če hočemo uspešno graditi naš sistem dalje, je potrebno osebne interese potisniti vsaj v drugi plan, pred njih pa postaviti naše skupne interese, za kar se je potrebno vsaj malo žrtvovati in »dati« delček svojega srca! Brez družbene blaginje, ne more biti osebne blaginje!

Vse to je še toliko važnejše, ko je v prvem planu stabilizacija celotnega gospodarstva in sistema, ko je treba vložiti vse napore za večanje produktivnosti in storilnosti, ko je treba zmanjšati investicijska vlaganja, zmanjševati sklade skupne porabe, stroške potovanja in reprezentance, ko je potrebno čim racionalneje koristiti delovni čas, varčevati z materialom in odpravljati še tako majhne pomanjkljivosti in nepravilnosti. Uspeji bomo le, če bomo enotni, če bodo skupna prizadevanja tudi prizadevanja vsakega posameznika. Le notranje stabilni, se lahko tudi uspešno borimo proti vsem pritiskom od zunaj, katerim je v tem trenutku podvržena naša država.

Če že ne za nikogar drugega, smo dolžni to storiti vsaj za našega dragega maršala TITA, ki se bojuje s težko boleznijo! SU

IZOBRAŽEVANJE IN RAZVOJ TEHNIKE OBUTVENE INDUSTRIJE V SLOVENIJI

Vodna sila je dajala vse pogoje za razvoj kovaške in druge obrti, zaledje pa razvoj živinoreje. Usnarji so se že zgodaj leta 1662 združili v cehe. Čevljarstvo obrt je spremljala usnarjska. Čevljarjev je bilo toliko, kolikor so njihovih izdelkov potrebovali za domačo rabo. Ščasoma se je razvila kupčija z njihovimi izdelki izven domačih krajev, število čevljarjev pa je naraščalo.

Strokovna vzgoja je bila prepuščena učnemu gospodarju, ki je prevzel obvezo, da bo vajenca izobrazil v vsem, kar spada k znanju izvrševanja čevljarstva obrti, splošnega vedenja, branja in pisanja, če se tega vajenec ni naučil v osnovni šoli. Nadaljni pouk naj bi dal vajencu nedeljska nadaljevalna šola za pripadnike ceha. Fantje so vstopali kot vajenci v učni rok z 12 ali 13 letom. Pri razglasitvi za pomočnika je bil poleg predsedstva ceha navzoč tudi starejši pomočnik. Vajenec je dobil nekaj dobrih naukov, da ostane pošten in priden.

Večina mladih pomočnikov se je po oprostitvi odpravilo na potovanje v sosednje dežele, da bi pri tujih mojstrih izpopolnili svoje znanje ter se z novimi pridobitvami vrnil v domači kraj.

Z zatonom cehovstva in razvojem industrije pa je postajalo vedno bolj očitno, da izobrazba, ki jo nudi nedeljska šola ne ustreza potrebam strokovnega znanja. Iz tega spoznanja je bila ustanovljena obrtno nadaljevalna šola z rednim poukom leta 1882.

Po osvoboditvi se je začela doba novega ustvarjanja. Nastajale so industrijske šole za učence v gospodarstvu z izpopolnjenim učnim programom. Leta 1949 se je pričel pouk za učence v gospodarstvu. Prva povojna leta je morala šola skrbeti predvsem za splošno izobrazbo učencev. Postopoma so lahko vpeljali pouk strokovnih predmetov, katere so poučevali strokovnjaki iz tovarn in obratov.

Dotok vajencev je popuščal zaradi upadanja obrti. Industrija je ustvarjala lastne centre za izobrazbo, kjer je bil učni program prilagojen potrebam panoge.

Čevljarstvo industrija Slovenije vse do leta 1959 ni imela šole za izobraževanje ustreznih industrijskih poklicev in tehnikov. Šele takrat je na pobudo delovnih organizacij Alpine, Peka in Planike prevzel vzgojno izobraževalno dejavnost Tekstilni in obutveni center Kranj.

Po ukinitvi cehovstva leta 1859 se je v drugi polovici preteklega stoletja začelo povečevati število čevljarstev obratov in razširila izdelava obutve. Delalo se je na rokodelski način. Zaradi vedno večjega odjema se je začela delitev dela in uvajanje posameznih strojev. Nekateri mojstri so oddajali prirezane zgornje in spodnje dele z vsem priborom v delo na dom. Čevljarji so delali na domu od 5 ure zjutraj do 11 ure zvečer. Počutili so se bolj samostojne, ni jim bilo treba skrbeti za naročila niti se brigati za prodajo.

Prvi začetki izdelave obutve v serijah so v drugi polovici 18. stoletja. Nekateri čevljarji so prenehali izdelovati obutev po meri, nastali so prvi začetki industrijske proizvodnje. Blago so izdelovali in prodajali sami, kasneje trgovci na domačem trgu in za izvoz preko pristanišč.

Dežela iznajdb obutvenih strojev je bila Amerika. Hitro naraščanje prebivalstva in premajhne zmogljivosti obrtnikov so dale pobudo iznajditeljem za razvoj obutvenih strojev. Na svetovni razstavi v Philadelphiji v letu 1976 so prikazali zanimive stroje za industrijsko obutve, ta dogodek je prelomnica v mehanizaciji izdelave obutve.

Prvi uporabni šivalni stroj leta 1845 Howe je bil iz Amerike. V Nemčiji so se pojavili v proizvodnji leta 1850. Zmogljivost je bila 50 šivov na minuto. (100 let kasneje 5000 šivov na minuto) Prvi šivalni stroji na Gorenjskem leta 1874. Ta čas je začetek razvoja strojne tehnike izdelave obutve pri nas. Ob koncu preteklega stoletja je bila delitev dela že popolnoma izpeljana. 1884 leta v Trzinu ustanovljena prva tovarna obutve. Obrat je bil opremljen s stroji za šivanje zgornjih delov. Leta 1898 se je lastnik tovarne udeležil razstave strojev v Ameriki. Zanimal se je za napredek v mehanizaciji izdelave obutve, ter priložnostno kupil strojno opremo neke čevljarstvske tovarne. S temi stroji je leta 1909 opremil tovarno v Trzinu. Uredil pogon preko transmisije na Dieslov motor.

Tovarna je imela poleg šivalnih strojev še sekalne stroje, stroje za prešivanje podplatov, zbijanje, glajenje in rezkanje. Na teh strojih je bilo delo zelo naporno. V začetku so se delavci strojev bali.

Okoli leta 1900 se je začela intenzivno razvijati industrija izdelave obutvenih strojev v Evropi. Na pariški razstavi leta 1900 so nemški stroji dobili posebno priznanje in so bili pred pričetkom prve svetovne vojne svetovno znani.

Vsa obutev se je izdelovala na simetrična kopita. Šele po letu 1880 so se začela uvajati desna in leva kopita, ki so bila vsklajena z obliko stopala. Prvotno so kopita izdelovali ročno, šele izdelava strojnica za struženje kopit je pospešila izdelavo kopit. Strojni način izdelave kopit je znatno pripomogel h kvaliteti izdelave.

Po svetovni vojni nastajajo nove tovarne, uvajajo se brzotekoči stroji, organizacija in specializacija proizvodnje.

Druga svetovna vojna zaustavi tehnični razvoj izdelave novih strojev. Po vojni potrošnik išče zopet modno, lahko elastično obutev iz barvastega usnja.

Proizvajalci strojne opreme prikazujejo na sejmu v Pirmasensu leta 1951 izboljšave na obstoječih strojih in popolnoma nove konstrukcije strojev.

Poleg mehanskih prenosov se uvaja hidravlika, upoštevana je večja varnost, lažje priučevanje nekvalificiranih delavcev, zmanjševanje ropota na strojih in elektro motorjih. Razvoj gre v smeri povečanja zmogljivosti in izboljšave kvalitete dela.

V nadaljnjem razvoju od 1953 do 1955 leta se opaža vedno večja izpopolnitev v oblikovanju strojne opreme in uporabi posameznih strojnih elementov. S področja pnevmatike, oljne hidravlike, elektrike, elektrone. Na tržišču se pojavlja različna oprema za notranji transport.

Uporaba umetnih snovi prodira tudi na področje obutvene industrije. Nastajajo različni novi materiali. Ne moremo si več predstavljati racionalne in kvalitetne izdelave obutve brez uporabe umetnih snovi in umetnih materialov, ki zamenjujejo naravne. Termoplasti, elastomeri, umetne smole in druge umetne snovi nadomeščajo različne materiale in sestavne dele obutve.

Lepljenje je danes pomembna spojna tehnika. Uvedba kloroprenskega lepila pred 25 leti in kasneje poliuretanskega je spremenila tehnologijo izdelave obutve. Ta razvoj je zahteval spoznavanje vseh vrst umetnih snovi in predvsem znanje uporabe teh materialov.

Iz kratkega zgodovinskega pregleda razvoja izobraževanja in napredka tehnike, lahko ugotovimo, da so bile spremembe učnih programov nujna posledica spremembe tehnološkega napredka. Obutvena industrija rabi danes vse profile kadrov, od osnovnega poklica do visoko izobraženih in strokovno usposobljenih strokovnjakov. Te kadre lahko usposobi samo sodobna opremljena šola za teoretični in praktični pouk z usposobljenimi specializiranimi predavatelji.

Jože Gros

SAMSKI DOM

Na območju Trziča že dalj časa opažamo in spremljamo potrebo po urejenih življenjskih razmerah za samske delavce, predvsem tistih, ki prihajajo iz drugih predelov Slovenije in Jugoslavije. Trenutno živi v Trzinu skoraj 300 samskih delavcev. Mnogi med njimi nimajo urejenih stanovanjskih razmer in prehrane.

Glede na ugotovljene potrebe je bil dan v razpravo Samoupravni sporazum o financiranju, izgradnji in upravljanju samskega doma v občini Trzin.

Podpisnice sporazuma, deset delovnih organizacij in samoupravna stanovanjska skupnost Trzin, bodo združevala sredstva. Največjo udeležbo bi prispevali PEKO in SGP Trzin.

Dom bo predvidoma imel kapaciteto 200 do 250 postelj in prostora, ki se zahtevajo za tak objekt, to je večnamenski prostor, kuhinjo in zunanjo ureditev. V zunanjo ureditev spadajo tudi nekateri igrišča. Dom bo imel pravzaprav vse tisto, kar je nujno za bivanje in življenje.

Lokacija doma je predvidena v spodnji Preski na levi strani Bistrice.

V letošnjem letu bo izdelana tehnična dokumentacija, ki bo zajemala idejni projekt, predračun, lokacijsko dokumentacijo in izračun stroškov bivanja.

Po teh izračunih se bo končno odločalo ali bomo začeli z gradnjo. Če bodo odločitve pozitivne bi začeli z gradnjo v letu 1981, vseljiv pa bi bil v letu 1982.

TRIM ZA ZDRAVJE

Gripa razsaja in muči ljudi,
vsa okolica moja bolana leži.
Jaz pa boleznim te ne poznam,
na soncu in zraku telo si krepčam.

ŠPORT REKREACIJA ŠPORT

Med vratci do cilja

VELESLALOM ZA ŠIVALNICO 512

Dne 24.2.1980, na lepo sončno nedeljo, se je kar lepo število sodelavcev zbralo pod Storžičem.

Priredili smo tekmovanje v veleslalomu. Organizacija je bila brezhibna. Že v soboto so romale smučke in čevlji nekaterih tekmovalcev tovariško naprej, da je bila pot navkreber v nedeljo veliko lažja.

Na startu se je zbralo 29 tekmovalcev. Med njimi 13 žensk in 16 moških. Prevladovalo je pravo športno vzdušje. Prva mesta so zasedli:

ZENSKES:

1. Ruparčič Blanka
2. Brzin Zorka
3. Peraič Miri

MOŠKI:

1. Meglič Tone
2. Meglič Jernej
3. Ahačič Dušan

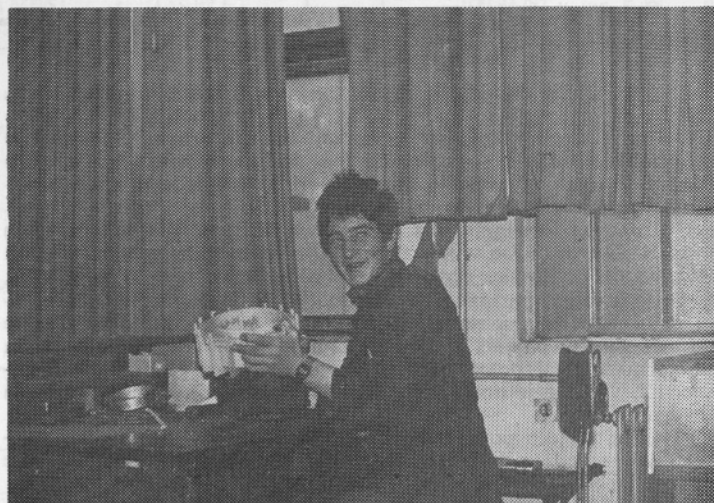
Tekmovanje se je kljub nekaterim začetnicam končalo srečno, z obilico smeha in brez poškodb. Izvedeno je bilo že 4. po vrsti in upamo, da bomo to tradicijo nadaljevali.

Kati Bekš

NAŠI PETDESETLETNIKI

KREFEL MARIJA — pomočnik, Litija
TANOVIĆ HAMID — poslovodja, Mostar
SMILJANA ŽIVORAD — pomočnik, Beograd II

Andrej Bešter: Smuča šele eno leto, povzpел pa se je že v sam vrh ekipe električarjev.

II. VELESLALOM ELEKTRIKARJEV

28. 2. 1980 smo izvedli drugi veleslalom. To pot je bila proga trasirana na pobočjih zgornjega Loma v bližini Slaparske vasi. Po zelo izenačenih treh tekih je dosegel najboljši čas in skupaj prvo mesto Valjavec Marjan.

Ostali so bili razvrščeni:

2. Seifert Marjan	10. Tišler Miran
3. Stritih Franci	11. Prešeren Karl
4. Bešter Andrej	12. Uršič Franc
5. Perko Matija	13. Ive Anton
6. Žepič Andrej	14. Jerc Zdravko
7. Fiksel Robert	15. Zaletel Milan
8. Uzar Janez	16. Verč Stojan
9. Ahačič Iztok	

Za presenečenje sta poskrbela Bešter Andrej in Žepič Andrej z zelo dobrima vožnjama med vratci. Razočaral pa je Verč Stojan. Od njega smo pričakovali mnogo več.

Perko Peter

SMUČARSKI TEKI

Na tekaški progi v Zgornjem Lomu so se v sredo 20. februarja pomerili smučarji tekači na 1. prvenstvu v smučarskih tekih za prvenstvo Peka.

Na startu se je zbralo 17 smučarjev tekačev in tekačic. Proga je bila dolga približno 5 km za moške in 3 km za ženske.

Tekmovalci so dosegli naslednje rezultate:

moški

1. Jurjevčič Drago 522	7. Valjavec Stane 700
2. Štefe Jože 500	8. Mežek Miro 520
3. Meglič Milan 512	9. Peharc Marko 700
4. Bohinc Jože 569	10. Stritih Franc 561
5. Lausegar Darko 522	11. Kogoj Vital 529
6. Meglič Franc 529	12. Gros Marjan 500

Pehar Igor pa je odstopil.

ženske

1. Meglič Irena 600	3. Jelar Stanka 300
2. Meglič Zofka 512	4. Jelar Rezka 524

Za 1. prvenstvo je bila udeležba skromna. Pričakujemo, da bo prihodnjic mnogo številnejša. Smučarski tek je šele na začetku, kljub temu pa so naši smučarji tekači zasedli ekipno 2. mesto v smučarskih tekih na občinskem sindikalnem prvenstvu. Na občinskem prvenstvu je sodelovalo 74 udeležencev smučarskega teka.

Peko Peko

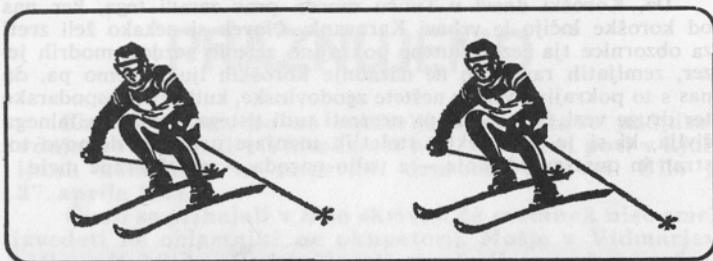
REKREACIJA ŠPORT REKREACIJA

Priznanje in nagrada za 1. mesto

Pred startom

4000 IZ BUDUČNOSTI

Predsednik sindikata predaja »čevljarčka« Nevenki

LITERARNI KOTIČEK

ZIMSKA

*Kdor se s smučmi v breg poda
samo, da dobro smučat zna
nato v dolino hitro v smuk
kdor smučat zna, ta nima muk.*

*Vsak hoče danes smučar biti
že otrok ko začne dojeti
zato vsi smučarji na plan,
ko ta šport je v celem svetu*

znan.

*Kdor nima smuč naj s sankami
po bregu dol naj se spusti
okrog ovinka hola—hop
na cesti mora biti stop.*

*In drsanje ta lepi šport
naj solo bo al v parih
drsalka al drsalc naj bo
nadrša vse povsod lahko.*

*Tako se zimski šport vrti
po naši lepi zemljici
ledu, snega naj bo dovolj
pa gremo smučat naokol.*

*Lepo je zimski športnik biti
trdo se treba je boriti
saj sonce in sneg oba
za naše vedro zdravje sta.*

OSAMELA MATI

*Ko mami šla je na sprehod
s svojim milim sinčkom
je mislila na lepe dni
kakor včasih so bili.*

*Sedaj sprehaja sama se
ko oče v tujini je
sinček mali se igra
a očeta ne pozna.*

*Vesela mati je takrat
ko mora s sinčkom se igrat
a ne dopušča čas ji to
zato ji je pri src hudo.*

*Trudita se vsak zase
a v družini prazno je
se sinček sam doma igra
a oče v tujini gara.*

*Se nič ne ve, kako še bo
ali se oče vrnil bo
zato je mami žalostna
le sinko ji je srečo da.*

KOROŠKI DNEVI V TRŽIČU

11. aprila se bodo v Trziču začele prireditve KOROŠKI DNEVI V TRŽIČU, katerih pobudnik je SKUPINA 77 ob pomoči Zavoda za kulturo in izobraževanje. Prireditve bodo aprila in v maju v tržiški galeriji NOB in Kurnikovi hiši.

ZAKAJ KOROŠKI DNEVI?

Spregovoriti o tem ni najlažje, čeprav je odgovor lahko preprost. Zeleni smo predstaviti delček iz zakladnice sodobnega literarnega, likovnega, glasbenega utripa Koroške, v luči ponovne uveljavitve z zgodovinskimi dejstvi izpričane celovitosti etničnega slovenskega prostora.

Na tovrsten prikaz je vplivala predvsem nenehna rast kulturno-ustvarjalne zavesti, katere osnovna srčika je še vedno in predvsem narodnostnopolitična, eksistenčno obarvana problematika slovenske manjšine onstran Karavank. Zaradi navedenega je potrebno nastaveke take kulture razumeti kot izrazito nacionalno zavzete. Prav tovrstna naravnost je tista, ki zagotavlja stik s tradicijo (od Brižinskih spomenikov preko kulturnega razcveta v prejšnjem stoletju pa do danes), ki edina lahko izrazi življenjsko voljo ljudi našega časa, a nekoliko drugega, pa kljub temu domorodnega prostora.

ZAKAJ PRI NAS V TRŽIČU?

Da, Koroški dnevi v Trziču morda prav zaradi tega, ker nas od koroške ločijo le vrhovi Karavank. Človek si nekako želi zreti za obzornice tja čez v sluteno pokrajino zelenih gozdov, modrih jezer, zemljatih ravnin in ne nazadnje koroških ljudi. Vemo pa, da nas s to pokrajino vežejo neštete zgodovinske, kulturne, gospodarske ter druge vezi. Ne smemo pa prezreti tudi tistega resnično vitalnega življa, ki si je v preteklih stoletjih menjaje ustvarjal domove tostran in onstran zdajšnje — z voljo naroda — ne definirane meje.

Knežji kamen na Gosposvetskem polju

PA RES SEDAJ?

Bogato in kvalitetno kulturno ustvarjanje je dovolj močan motiv za premislek in predstavitev. Resnici na ljubo pa je treba priznati, da so tu že osemdeseta leta, ki so že za celih šest desetletij odmaknila trenutek tistega, za nas usodnega plebiscitnega časa. Prav teh šest desetletij ter petindvajset let podpisa državne pogodbe in naših petintrideset svobodnih let so mejniki, po katerih se lahko preveri usihanje ali brstenje življenjske volje nas in naših onstran meje.

Koroški dnevi naj bi vzbudili v nas tisto pokrito, preplasteno zavest, da ono tam na oni strani ni le Kärnten in Klagenfurt, temveč tudi živa Koroška in z njo Celovec z vsem tistim znanim, a nemalokrat prezrtim.

ŠTIRITISOČA IZ BUDUČNOSTI

Nevenka Baranić, mlada delavka je pred nedavnim postala štiritisoči član delovne organizacije Peko. Povečanje velike družine je bilo obeleženo na slavnostni seji delavskega sveta tozdr Budućnost. Nevenka je dobila »čevljarčka« za spomin na dan, ko je postala »štiritisoča«. To je bil tudi razlog, da smo jo obiskali na njenem novem delovnem mestu in poprosili za kratek razgovor. Rojena je bila pred sedemnajstimi leti v Martijancu, vasi oddaljeni od Ludbrega 9 kilometrov. Po končani osnovni šoli je oddala prošnjo za zaposlitev v Budućnosti. Želja se ji je izpolnila. Danes dela v šivalnici na operaciji sestavljanje podloge. Nevenka pravi, da se je dobro vključila v delovno sredino in je izredno zadovoljna. Navdušena je, ker ves kolektiv deluje mladostno. »Mladi ljudje lažje najdemo skupen jezik, pri reševanju problemov smo enotni,« je dejala. V vasi kjer je rojena in kjer živi je član mladinske organizacije, izrazila pa je željo, da bi se rada vklopila v delo mladine v Budućnosti. Vprašana ali bere Čevljarja je dejala: »Prebrala sem nekaj Čevljarjev in smatram, da bi morali več pisati o problemih mladih, o njihovih uspehih in neuspehih, o njihovi aktivnosti v podjetju in zunaj njega, o sodelovanju mladine na vseh področjih, posebno na nivoju delovne organizacije.

Z dobrimi željami za uspešno delo smo se Nevenki zahvalili za kratek razgovor.

Nevenka na delovnem mestu

čevljar

Glasilo delovne organizacije tovarne obutve PEKO Tržič n. sol. o. — Ureja uredniški odbor: Janez Kališnik, Edo Košnjek, Nataša Meglič, Marjan Markič, Anton Simonič, Karel Zajc, Ivan Zaplotnik, Vera Umek, Marija Slapar — glavni in odgovorni urednik. — Naslov uredništva: »PEKO« Tržič, telefon 50-260 int. 217. — Tisk TK Gorenjski tisk Kranj. — Izhaja enkrat mesečno v nakladi 3200 izvodov v slovenskem in 1400 izvodov v srbohrvaškem jeziku. — Glasilo dobijo člani delovne organizacije, štípendisti, vajenci in upokojeanci brezplačno.